

Graška asekuracija zoper škodo ognja leta 1854.

Po dokazu, ki ga je vodstvo imenovane asekuracije ta teden na svitlo dalo, se vidi, da je v pretečenem letu 1854 iznova 1902 gospodarjev k nji pristopilo (in sicer 890 več kakor predlanskim), namreč iz Štajarskega 978, — iz Koroškega 337, — iz Krajskega pa 587.

V preteklem letu je bilo 4276 pohištev zavarovanih za 2 milijona 299.600 fl. zavarovavne vrednosti, in pa za 3 milijone 129.450 fl. klasne vrednosti. Vesoljno premoženje, ki je bilo lansko leto pri ti asekuraciji zavarovano, je zneslo 69 milijonov 401.825 fl. Povernila je pa pogorelcom pretečeno leto za škodo zavarovanih pa pogorelih pohištev 151.745 fl. in 27 kr., namreč: Štajarcem 78.011 fl. 34 kr., Korošcem 41.237 fl. 21 kr., Krajncem pa 32.496 fl. 32 kr.

Letošnja tarifa je 15 krajcarjev od 100 fl. zavarovanega pohišstva. To plačilo se mora po zapovedi vsako leto do konca mesca sušca, to je, zadnji čas 10 dni po sv. Jožefu oskerbnikom te asekuracije plačati. Kdor ta čas plačati zamudi, je sam kriv, ako pogori, pa potem povračila ne prejme.

S pomočjo te asekuracije je bilo lansko leto 328 pohištev, ki so bile s slamo krite, z opeko (ceglom) pokritih; 6 so jih s škerljmi, eno s kositarjem, 11 pa s škodlami pokrili; 204 zidanih opažev, 45 varnih dimnikov, 41 strelnih odvodov napravili, 134 pohištev so pa na boljši in prostorniši kraj prestavili.

Naj bi bil ta spis vsim gospodarjem, ki svojega pohišstva še nimajo zavarovanega, nov opomin, se ne dalje obotavljati!

Ozir po svetu.

Razgovornost rusovska.

(Dalje).

c) Jamščik (voznik).

Razgovornost naših voznikov obstaja skoro zgolj v njih biču in rotenji; z bičem in rotenjem se pogovarjajo s svojimi ubogimi konji. To je na Rusovskem vse drugače. Jamščikov konj biča skoraj ne pozna, Rus tudi preveč ljubi te žlahne živali, da bi tako gerdo ravnal z njimi, kot se to v drugih deželah, in žalibog! tudi pri nas nahaja. Kosaku in jamščiku je nju konj vse, njun tovarš, njun družo v veselji in žalosti, njun varh podnevi, njuna blazina ponoči.

Jamščik sam je pa za popotnika res dragotina, ki je ni preplačati. Je li pogodba storjena, in ima li upanje dobre napitnine, je jamščik naj zvestejši strežnik svojega gospoda, njegov razkazovavec in razkladavec v tujih mestih, njegov zagovornik, njegov varh pri slehernem razžaljenju. On skerbí, da se gospodu povsod dobro postreže, da ga ljubo in prijazno sprejemajo, da ponoči vselej mehko posteljo dobi. Odkar popotnik „kibitko“ (voz) zapusti, on je njen varh; ponoči spi pred njo, z bičem ali poratom v roci, in tudi naj zviteji tat se mu ne približa, da bi ga ne prebudil. Zjutraj, ko popotnik še mirno in sladko spi, je on že vstal in gostinčarico izbudil in poskerbel, da se je samovar k ognju pristavil, da bode čaj pripravljen, kedar se gospod izbudi. On se prepira za svojega „pana“, on se dá zmerjati in tepsti za-nj, on je njegov svetovavec, on vé v vsaki sili ali nevarnosti za pripomoček, je pri tem zmiraj boder in vesel, in, kar je za voznika kaj važno, nikoli pijan.

Jamščik se nikoli dolgo ne pripravlja; par uric in gotov je. Njega ne straši nobena pot; da si je tudi dolga, da je tudi celó ne pozna — on pravi: „Ne boj se!“ in te besede mu veden pogum vlivajo. Pokriža se, zažvižga svojim konjičem, valdajski zvončki zažvenkljajo in — ko veter zletí naprej. Vsaj je Bog povsod, in on se je ločil

od svojih prijatlov in žlahtnikov, ne pa od svojih zvestih hraniteljev — konjičev.

Rusovski jamščik se večidel poslužuje zgolj besed k poganjanju konj, ktere hvali in kara, in nikjer ne boš vidil, da bi kak voznik svoj serd razlival nad ubogimi živalmi, kakor je to drugod navada. Toraj ima jamščik tudi cel slovník takih pohvalnih in karavnih besed vedno pripravljenih.

Če je tudi zima in sneg pada, in se mi v tople kožuhe zavijamo, nič manj naš jamščik nima skoraj nič drugega na sebi ko svojo srajco. Mi se temu čudimo, on pa se vsede na svoje mestice in prikrije svoje ude kakor ravno more s koncem kakega žaklja, ki je oves v njem nosil, ko je bil še cel. Po tem prime za vajete, katerih je za štiri konje ravno cela roka polna, vtakne bič, ki ga ne potrebuje, pod svoj sedež, oberne kos strehe, ki mu je od klobukovih krajev še ostal, proti vetru, ozre se še enkrat po potnikih in zavpije zad konji: „Stopajte z Bogom! tecite, tecite, prijatelčki, da nam bodo gospodje dali dober „načaj“ (napitnico, za pijačo). In odslej ne neha, s svojimi konji pogovarjati se, piskati in lopotati, da pridemo na prvo postajo. „Tako, mladički, tako! le otresajte se, vi mali gospodički, hallo! le naprej, prijatli!“ In prejde od pohvale h karanju: „No, no, hitrej, hitrej, ve stare babe! Kaj omahuješ, vranko? Bolj pazi, čemu imaš pa oči? Hej sirčel! kaj se plašiš? Ne bodi beba, jez ne vidim nikakega strašila!“ Pri slabi cesti, ali če gre navzgor, začne žvižgati, dleskati, kričati, z rokami in nogami lopotati, kakor da bi hotel svoje konje uveriti, da je sam vrag za njimi. Strašno zasuce korobač, toda le, da bi konje ostrašil, — ne pritisne nikoli. Zdaj pa zdaj jim tudi obljubi, da jim bo kaj lepega zapel, in večkrat zares vkljub vetru in snegu če je treba po pol ure pesmico za pesmico prepeva.

Ruski konji so neutrudljivi, kakor njih gospodarji, in čeravno medli in šibki, vendar jih je kaj težko v mirnem diru obderžati. Ako ste pa jamščiku ostro zaukazali, da naj ne vozi tako hitro, vas bode posluhnil za nekaj trenutkov, ter počasneje peljal, posebno, če je cesta slaba. Kakor hitro se bo pa prikazala nekolikaj boljša pot, oberne se, odkrije in popraša z naj ljubeznivšim obrazom: „Dovolite mi trohico, batjuška, cesta je tako lepa in ravna“. In kakor hitro ima dovoljenje, se oberne h konjem: „Juhe! prijatelčki, čversto! Zdaj zdaj smo na postaji, še ta mali hribček gori in zopet doli! Nič se ne bojte, mali popki! Otresajte se! Tako, tako, ljubčiki! In še ta mali klanček gori! Še trohico! in še trohico! tako! br! — Došli smo“. Ne pa, da bi ti ljubi norčiki le s konji govorili kakor z ljudmi, — razgovarjajo se celó z neživimi rečmi, kakor da bi žive bile. „Mi smo“, pripoveduje nek popotnik, na zadnji postaji jamščika imeli, ki se mu je neko vože že dvakrat utergalo. Tretjikrat je trešči v blato, preklinja je: „O ti vražje vože ti! Saj bi se človek snel nad teboj! Zares, zaslužuješ, da bi te nikdar več nikdo ne pogledal. Stavim, da je bila mati tvoja tatíca!“ Po tem je je zopet pobral ter privezal v enomer še žlobudraje nad njim. — In taki so, malo da ne vsi. (Konec sledí.)

Slovensko slovstvo.

Pesmi. Zložil Matija Kračmanov Valjavec. V Ljubljani založil Janez Giontini. Tisek L. Sommera na Dunaji.

Gospod Matija Valjavec ni novinec na slovenskem Parnasu. Ime njegovo je po pesmih v „Novicah“, v „Vedežu“, „Slovenii“, „Bčeli“ natisnjenih, že dobro znano in kritika ga je že zdavnej vredila izverstnejim slovenskim pesnikom. Ker je velik del teh pesem, ki so v ti knjižici v en venec zbrane, prijetlom slovenske poezije že znan, nam ni treba, starega znanca, čeravno še mladega pesnika, tako na drobno pretresati, kakor neznane novince.

V kratkem tedaj rečemo, da menda ne sodijo tisti

Valjavca napčno, ki njegove pesmi primerjajo Vodnikovim: obema je dana prava domača, lahko umevna beseda in pa dobrovoljnost serca.

Gospod Valjavec je razdelil svoje pesmi v ti knjižici v dve versti. Perva versta obsega 16 psalmov. Vroč duh nabožnosti dije iz teh pesem, ki jih pesnik imenuje „rajske poezije klic“, in v katerih se je zares mojstra skazal. — Drugi oddelek zapopada „različne pesmi“. Najizverstnejše pesmi v tem oddelku so po naši misli tiste, v katerih prepeva po šegi narodskih pesem; ta način pesništva našemu pesniku kaj gladko teče. Da bi se bila dala tam pa tam marsiktera še bolje opiliti, je gotovo, — pa tudi je res, da bi bil prav storil, ako bi bil kakošno popolnoma opustil. Na priliko med nekaterimi drugimi tista „v bolnišnici“ je vendar „prebolna“, ako si človek, ki bolnišnice pozná, pod cvilhasto haljino take romantične serca misli! Est modus in rebus — sicer se resnoba prekucne v smešnico. Ravno taka je s tisto pod nadpisom „Take so“. Toda vse niso take, kakoršna je ta; da pa je ta taka bila, ali se bo kdo čudil potem, ko je 3. verstico bral!

Iskrena domoljubnost, še bolj pa domotožnost, se razodeva v mnogih pesmicah, prav lepo posebno v „hrepenenji“, — tudi „Zorin in Strlina“ je priča tega; ta pesmica bo prebivavcem krajskega mesta ravno tako draga, kakor ne bo po volji Dunajčanom „Srečni Štefan“.

Omenivši še, da knjižica je posebno lično natisnjena, damo namesto daljnjega pretresovanja bravcem v poskušnjo eno, ki se odlikuje na vsako stran in je napravljena po povedki, ki jo pripoveduje narod naš o tici pivki (Grasspecht).

Tica pivka.

Zemlje voda je vplahnila,
V dve, tri morja se je zljala.

Gora vode ni dajala,
Grozna žeja je nastala.

Vsi ljudje in vse živali
Žeje konec so jemali.

Klice njihne Bog začuje:
„Vaše sem zaslišal nuje;

Gora vodo bo dajala,
In studenec trda škala;

Samo pretoke skopljite,
Jih do morja prevodite“.

In ljudje so in živali
Prihiteli in kopali;

Možki z ravnico, lopato
Kopljejo zemljo robato;

Ženskam ropotá motika,
Pridnost je povsod velika.

S klinci rujejo otroci,
Prst odnašajo koj v roci.

Delala je tud živina,
Ino divja vsa zverina;

Krave, junci in pa voli
Zemljo so z rogovi bóli;

Konj taptál je tak togotno,
Da vso polt imel je potno.

Pes in mačka vkupaj stála,
In sta s tácamá kopála,

Krt s podgano in pa z miško
Ril je prst od spod na kviško;

Medved tacar, kosmatinec
Volk ovčar, in vsak divjinec,

Lev mogočni, tiger hudi
Bili so kopači tudi;

Brskale so s kremplji kure,
S kljuni race, goske, pure;

Vrabci, orli, vrane, sove
Vse vse delalo je rove;

Ena sama, sama pivka
Lena tam na strani čivka,

Pa jih gleda, zaničuje,
Delavcom se posmehuje. —

Vodotoči so do morja;
Rek dovolj priteče z gorja;

Vsi gasé si silo žeje,
Sama pivka le ne smé je,

Bog jo vklel je, da od zemlje
Nikdar vode si ne jemlje,

Sam edini dež smé piti,
Kar ga more v kljun vloviti.

In kedar jo žeja stiska,
„Piv piv!“ proti nebu vriska;

Bog pa čuje njene stoke,
K malú dežja dá potoke.

In ti slišati jo vpiti,
Kosec! z mrvo v kupe hiti.

Sploh pa, ki jo čuješ pivko,
Pomni ter jo mej znanivko:

Bog nikol' se ne prekane,
Nikdar dolžen ne ostane,

In se vendar rad usmili,
Kedar prosimo ga v sili;

Ne želi pogube grešnih,
Dokaj pot on ima rešnih.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Siska 7. marca. Odkar sem vam poslednjič pisal, se je kupčija precej poživila in se je blizo 20.000 vaganov koruze stare po 3 fl. 55 kr. do 4 fl., nove po 3 fl. 40 kr. za krajnsko deželo prodalo. Če bi se je bilo drugikrat toliko v kratkem poprodalo, bi bila cena zlo posko-

čila, tabart pa je ostala kakor je bila. V Karlovcu je koruza bolje kup kakor tukaj, čeravno se je vsaki dan več proda in se je okoli 3000 vaganov po 3 fl. 45 kr. spečalo. Če še delj časa ne bo več žita odtod čez morje se prodalo, bo cena močno padla.

Iz Gorice 11. marca. A. M. Kar bi se še pred malo leti nobenemu ne bilo sanjalo, doživeli smo 8. marca. Vpervo kar Gorica stoji, so se mili in sladki glasovi slovenski pred izbrano družbo omikanih stanov v dvorani goriške zabavnice (kazine) odmevali. Do zdaj se, bodi Bogu milo! ni prederznil naš ubogi „paria“ stopnicam gosposkih poslopij približati se, in slovenski sin se je tu moral kakor si bodi tako rekoč ošemiti, če se je hotel kake slovesnosti vdeležiti. Pa zdaj smo v drugo dōbo stopili.

Da bi tudi gimnazijalna mladina željno pričakovano rojstvo presvitke cesaričinje po svoje spodobno obhajala, je napravil tukajšni gimnazijalni vodja g. J. V. Mencil prav lepo in primerno veselico, kjer se je pelo, umetno besedovalo in igralo. Kar se je po novi vredbi učenje petja in muzike vpeljalo, se ga je lepo število učencev s sercom poprijelo. Čuditi se je tudi kako so se nekteri (prostovoljci) v deklamiranji izurili pod vodstvom imenovanega g. Mencil-na. Drugi hvale vredni namen te slovesnosti je bil nek tudi pri občinstvu marnost za šolske reči zbuditi in mu vedenje našega gimnazija priobčiti, ki je mnogim res „neznana dežela“.

Odpela se je nar poprej neka nalašč za ta dan od g. Mencil-na (ki je tudi izversten pesnik) zložena pesem; na to je sledilo besedovanje v nemškem, in potem se je spet nekaj pelo v slovenskem jeziku. G. Tonkli, šestošolec pristopi in začne Tomanovo „Austrije zvezda“ deklamirati: „Tiho je morje, pokojni valovi“ Slovencom trepeče osupnjeno serce; vsakteri napenja in nateguje ušesa, skor dihati si ne upa; tiho je vse in mirno, da bi šivanko slišal pasti: pa precej zapazimo, da nekteri široko oči odpirajo, drugi nose vihajo in eden drugega pogledujejo; zakaj, da se bode po gerški govorilo, so vedili, pa da po slovenski — popred bi se bili menda smert zanesli, kakor kaj tacega. Toda mladi govornik se za-nje kar ne zmeni, berzno svojo ladjico suče in naprej veslja in čujte! nikakor se naš jezik ne ustraši ne mrežastih zagrinjal, ne mehkih rudečodamastnih sedališč, ne pozlačenih svetilnic; tudi ni, ko se je vnel, ne krasnih velikanskih zerkal razbil, ne svetilnjakov (kandelabrov) prevergel, in ni se mu spodersnilo, da ravno so prav polzne bile parketirane tla, ni se splasil ne zalo okinčanih gospá ne dolgoberkastih in čveterookih gospodov, ki so si tam pa tam, ne vém kaj, na uho šeptali: obnašal se je prav kakor vitez in „dvoransk junak“. In ko govornik odstopi, se celó nobeden ni prederznil uprašati: „Priatelj! kako si semkaj prišel, kjer nimaš“? temoč spodobno ploskanje iz verst Slovencev je dalo njih zadovoljnost in veselje na znanje. Tako smo Rubikon prestopili, važen korak! Slovenski jezik bil je ravnoroden in ravnopraven spoznan drugim živim in mrtvim jezikom in je dosegel častno pravico „pridvorstva“. Goriški Slovenci ne bomo tega dneva nikoli pozabili, zakaj dobro dé sercu človeškemu, kadar se mu dolgo dolgo prikrajšane in odtegnjene pravice sopet dovolijo.

Verstilo se je dalej petje (v nemškem) in deklamiranje v latinskem, francozkem (večkrat), gerškem, nemškem (večkrat) in laškem jeziku. Poslednjič so še trije slovenski fantje en prizor iz neke šaljive opere kaj izverstno igrali in peli, in potem ko se je g. vodja častitim gostom zahvalil, se je ta slovesnost s „cesarsko pesmijo“ in trikratnim vnetim „živio“ na Cesarja sklenila, ki so ga naš okrožni poglavar Fr. Bar. Buffa zagnali. Vroče želje za blagor cesarske rodbine in avstrijske domovine so iz veselih slovenskih sere puhtele.

Ako peščico ošabnih nevednežev izuzamemo, katerim je morda gerškina in slovenščina smrdela, se je sicer le en glas slišal, da jim je „beseda“ mnogo dopadla.